

[इंग्रजीमध्ये टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठीमध्ये अनुवाद]

[१९६१] २ एस. सी. आर. २६

महाराष्ट्र राज्य

वि.

विष्णू रामचंद्र

(न्या. एम. हिदायतुल्लाह आणि न्या. जे. सी. शाह)

हद्दपारी - आदेश, जर दोषी गुन्हेगारांच्या पूर्ववृत्ताशी संबंधित असेल तर - संविधि,
जर भविष्यलक्षी किंवा पूर्वलक्षी - मुंबई पोलिस कायदा, १९५१ (१९५१ चा २२), कलम १४२
-भारतीय दंड संहिता, कलम ११४, ३८०, ४११.

दिनांक १६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी उत्तरवादीला भारतीय दंड संहितेच्या कलम ३८०
आणि ११४ अन्वये दोषी ठरवण्यात आले. दिनांक १५ ऑक्टोबर, १९५७ रोजी मुंबईच्या
पोलिस उपायुक्तांनी मुंबई पोलिस कायद्याच्या कलम ५७ (१) अन्वये त्यांना बृहन्मुंबईच्या
हद्दीतून तडीपार करण्याचा आदेश दिला. नंतर ज्या भागातून त्याला तडीपार करण्यात आले
त्या भागात परतल्याबद्दल इलाखा शहर दंडाधिकारी यांनी त्याच्या विरुद्ध मुंबई पोलिस
कायद्याच्या कलम १४२ अन्वये खटला चालवला आणि दोषी ठरवले. मुंबई पोलिस
कायद्यातील कलम ५७ पूर्वलक्षी नाही आणि हा कायदा लागू झाल्यानंतर ज्या शिक्षेवर

दोषारोप झाला नाही, तोपर्यंत तो लागू होत नाही, असा युक्तिवाद ग्राह्य धरून उच्च न्यायालयाने प्रतिवादीची निर्दोष मुक्तता केली. . या न्यायालयाच्या विशेष परवानगीने अपीलकर्त्याने केलेल्या अपिलावर असा निर्णय दिला होता की, भाषा पूर्वलक्षी बनवल्याशिवाय, स्पष्टपणे किंवा आवश्यक अर्थाने कायद्यांचा अर्थ लावला पाहिजे आणि नवीन गुन्हे निर्माण करणारे दंडात्मक कायदे नेहमीच संभाव्य असतात, . जेव्हा हेतू असतो तेव्हा पूर्वलक्षी अर्थ लावला जातो शिक्षा करण्यासाठी नाही तर अवांछित व्यक्तींपासून जनतेचे रक्षण करणे आहे ज्यांचे भूतकाळातील वर्तन भविष्यातील कृतीचा आधार बनवले जाते.

मिडलैंड रे कं. वि. पाय, १० सी.बी. (एन.एस.) १७९, रेक्स वि. बर्थव्हिस्टल, (१८८९) ५८ एल. जे. (एन.एस.) एम.सी. १५८, क्विन वि. वाइन, [१८७५] १० क्यू.बी. १९५, एक्स पार्टे प्रॅट, [१८८४] १२ क्यू.बी. ३३४, बोर्के वि. नट, [१८९८] १ क्यू.बी. ७२५, गणेशन विरुद्ध ए.के.जोसेलिन, ए.आय.आर. १९५७ कल. ३३, ताहेर सैफुद्दीन वि. तायभाई मुसाजी ए.आय.आर. १९५३ बॉम्ब. १८३, द राणी वि. सेंट मेरी व्हाईटचॅपलचे रहिवासी, (१८४८) १२ क्यू.बी. १२० (ई) : ११६ इ.आर. ८११ आणि रेक्स वि. ऑस्टिन, [१९१३] १ के.बी. ५५१, यांचा विचार करून लागू केले.

मुंबई पोलीस कायद्याच्या कलम ५७ ने नवीन गुन्हा निर्माण केला नाही तर विशिष्ट गुन्ह्यांमध्ये दोषी ठरविण्यात आलेल्या अवांछित व्यक्तींच्या कारवायांपासून जनतेचे रक्षण करण्यासाठी डिझाइन केले गेले होते आणि भविष्यात अशा प्रकारची पुनरावृत्ती होऊ नये

म्हणून अधिकाऱ्यांना त्यांच्या क्रियाकलापांच्या क्षेत्राबाहेर ठेवण्यासाठी त्यांच्या क्रियाकलापांची नोंद घेण्यास सक्षम केले होते.

"कलम ५७ मध्ये वापरल्याप्रमाणे "झाले आहे" हे क्रियापद म्हणजे "झाले असते" . एखाद्या दोषी गुन्हेगाराला त्याच्या कृत्यांपासून रोखण्यासाठी त्याच्या पार्श्वभूमीची नोंद घेणारा कायदा जोपर्यंत कायदा अंमलात आल्यानंतर त्याच्यावर केलेली कारवाई आहे तोपर्यंत पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू होईल असे म्हणता येणार नाही. त्यामुळे हा कायदा पूर्वलक्षी प्रभावाने नव्हे, तर पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू करण्यात आला.

हद्दपार करण्याचा आदेश प्रामाणिक असावा आणि तो शिक्षेच्या वेळेच्या निकट असावा.

फौजदारी अपील अधिकारिता: फौजदारी अपील क्रमांक ७८/१९५९.

सदर अपील हे ईलाखा शहर दंडाधिकारी, द्वितीय वर्ग, माझगाव, बॉम्बे येथे, खटला क्र. ११०१/पी /१९५८ मध्ये दिनांक १८ सप्टेंबर, १९५८ मध्ये पारित केलेल्या न्यायनिर्णय आणि आदेश यामधून उद्भवणारे, फौजदारी पुनरिक्षण अर्ज क्र. १३९३/१९५८ मध्ये तत्कालीन उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दिनांक २५ नोव्हेंबर, १९५८ रोजी पारित केलेल्या न्यायनिर्णय आणि आदेश मधून विशेष अनुमतीद्वारे दाखल केले आहे.

आर. एच. ढेबर. याचिकाकर्त्याच्या वतीने.

उत्तरवादी हजर झाला नाही.

१९६०, ऑक्टोबर, १८. न्यायालयाचा निर्णय न्या. हिदायतुल्लाह यांच्याद्वारे देण्यात आला - हे अपील स्टेट ऑफ बॉम्बे यांचेद्वारे या न्यायालयाच्या विशेष अनुमतीद्वारे मुंबई उच्च न्यायालय यानि उत्तरवादी विष्णू रामचंद्र याला निर्दोष मुक्तता करण्याच्या आदेशाविरुद्ध आहे ज्याच्यावर मुंबई पोलीस अधिनियम च्या कलम १४२ अंतर्गत खटला चालवण्यात आला आणि इलखा शहर दंडाधिकारी, २ रे न्यायालय, माझगाव, मुंबई यांनी सहा महिने सक्तमजुरीची शिक्षा सुनावली होती, दाखल करण्यात आले आहे.

दिनांक १६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी विष्णू रामचंद्र यास भारतीय दंड संहितेच्या कलम ३८० आणि ११४ अन्वये दोषी ठरवून एक महिन्याच्या सक्तमजुरीची शिक्षा सुनावण्यात आली. १५ ऑक्टोबर १९५७ रोजी मुंबईच्या पोलिस उपायुक्तांनी मुंबई पोलिस कायद्याच्या (१९५१ चा २२) कलम ५७ (अ) अन्वये काम करून विष्णू रामचंद्र यांच्याविरुद्ध एक वर्ष काम करण्याचा आदेश देऊन त्यांना बृहन्मुंबईच्या हद्दीतून हद्दपार केले. त्यावेळी विष्णू रामचंद्र यांच्याविरोधात भारतीय दंड संहितेच्या कलम ४११ अन्वये खटला प्रलंबित होता, त्यामुळे त्यांना केसच्या सुनवाणीसाठी हजर राहता यावे म्हणून त्यांना तात्काळ बाहेर काढण्यात आले नाही. हा खटला १० जुलै १९५८ रोजी संपुष्टात आला आणि परिणामी त्यांची निर्दोष मुक्तता झाली. त्यानंतर लगेचच कॉन्स्टेबलने त्याला ग्रेटर बॉम्बेच्या हद्दीबाहेर नेले आणि तिथेच सोडले. खटला असा होता की, ते बृहन्मुंबईला परत आले आणि दिनांक २४ ऑगस्ट १९५८ रोजी पायधुनी येथे त्यांना अटक करण्यात आली. त्यांच्याविरुद्ध मुंबई

पोलीस अधिनियम कलम १४२ अंतर्गत खटला चालवण्यात आला. त्याचा युक्तिवाद असा होता की, त्याला जबरदस्तीने पायधुनी येथे आणून अटक करण्यात आली आणि इलाखा शहर दंडाधिकारी यांनी त्याचा युक्तिवाद मान्य केला नाही आणि त्याला दोषी ठरवण्यात आले.

त्याने पुनरीक्षण अर्ज दाखल केला, ज्यावर मुंबई उच्च न्यायालयाच्या विद्वान एकल न्यायाधीशांनी सुनावणी घेतली. उच्च न्यायालयात तीन युक्तिवाद मांडण्यात आले. पहिली गोष्ट म्हणजे पोलिस उपायुक्तांनी . हद्दपारीचे आदेश देण्यापूर्वी या प्रकरणातील वस्तुस्थितीवर आपले मन लावून घेतले नव्हते. दुसरं म्हणजे मुंबई पोलीस कायद्यातील ५७ हे संभाव्य होते आणि जोपर्यंत तो कायदा अंमलात आल्यानंतर ज्या शिक्षेच्या आधारे हद्दपारीची कारवाई होत नाही, तोपर्यंत ती लागू होऊ शकत नाही. तिसरी गोष्ट म्हणजे उप आयुक्त यांनी या बाबीवर विश्वास ठेवला की, विष्णु रामचंद्र याने ज्या गुन्ह्यासाठी त्याच्यावर खटला चालवण्यात आला होता, तसाच गुन्हा करण्यात स्वतःला गुंतवून ठेवण्याची शक्यता त्यावेळी प्रलंबित असलेल्या खटल्यावर आधारित होती आणि निर्दोष सुटल्यानंतर तो आधार नाहीसा झाला होता. उच्च न्यायालयाने पहिले व विष्णू तिसरे कारण विचारात घेतले नाही, कारण दूसरे कारण हे योग्य नव्हते.

मुंबई पोलीस कायद्याच्या कलम ५७ मध्ये खालीलप्रमाणे आहे –

“ विवक्षित अपराधाबद्दल दोषी ठरलेल्या व्यक्तींना घालवून देणे –

(a) भारतीय दंड संहिता यातील प्रकरण बारा, सोळा किंवा सतरा खालील अपराधाबद्दल दोषी ठरविण्यात आले असेल; किंवा

(b) मुंबईचा भिक मागण्यास प्रतिबंध अधिनियम, १९४५ (बॉम्बे १९४५ चा २३) च्या कलम ९ किंवा २३ अन्वये गुन्हाच्या दुप्पट किंवा मुंबई वेश्याव्यवसाय प्रतिबंधक कायदा, १९२३ (बॉम्बे) अंतर्गत (बॉम्बे १९२३ चा ११), किंवा

(c) मुंबई जुगार प्रतिबंधक कायदा, १८८७ (बीओएम १८८७ चा ४) च्या कलम ४ किंवा १२ अन्वये तीन वर्षांच्या कालावधीत तीन वेळा गुन्हा दाखल करणे किंवा मुंबई दारूबंदी कायदा, १९४९ अन्वये (बीओएम. १९४९ चा २५.) आयुक्त, जिल्हा दंडाधिकारी किंवा राज्य शासनाने या संदर्भात विशेष अधिकार दिलेले उपविभागीय दंडाधिकारी यांना जर असे वाटत असेल की, अशी व्यक्ती पुन्हा ज्या गुन्हात दोषी ठरविण्यात आली आहे, त्याच गुन्हात स्वतःला गुंतविण्याची शक्यता आहे, तर अशा व्यक्तीला निर्देश देऊ शकते. स्वतःला त्याच्या कार्यक्षेत्राच्या स्थानिक हद्दीबाहेर, अशा मार्गाने आणि संबंधित अधिकाऱ्याने लिहून दिलेल्या वेळेत काढून टाका आणि ज्या भागातून त्याला स्वतःला हटविण्याचे निर्देश देण्यात आले होते त्या भागात प्रवेश करू नये किंवा परत येऊ नये."

आपल्या निष्कर्षपर्यंत पोहोचताना विद्वान एकल न्यायाधीशाने असे निरीक्षण नोंदवले की विधिमंडळाने कलमाच्या सुरुवातीच्या भागामध्ये पूर्वीचा भाग नव्हे तर सध्याचा भाग वापरला आहे आणि यावरून असे सूचित होते की हे कलम केवळ तेथेच वापरण्याचा हेतू आहे जेथे कायदा लागू झाल्यानंतर दोषी ठरविलेल्या व्यक्तीला दोषी ठरवले जाते. दंडात्मक कलम असल्याने त्याचा अर्थ लावावा लागेल, असे निरीक्षणही त्यांनी नोंदवले. त्याने सहाय्यक सरकारी वकीलचा हा युक्तिवाद

परतवून लावला की, मुंबई शहर पोलीस अधिनियम, १९०२ च्या कलम २७ मधील तरतुदी कलम ५७ ने पुन्हा अंमलात आणल्या आणि जुन्या कायदानुसार दायित्व आकारले गेले, असे सरकारी वकील यांनी कथन केले. विष्णू रामचंद्र यांच्या कारवाया सन १९४९ मध्ये झालेल्या शिक्षेच्या आधारे त्यांनी निर्वासनाचा आदेश त्या कारणास्तव अवैध मानला जावा आणि हा कायदा अंमलात आल्यानंतर शिक्षा झाली नसल्याच्या कारणावरूनही दोषी ठरविले पाहिजे, असे मत व्यक्त केले.

आमच्यासमोर झालेल्या सुनावणीत उत्तरवादीची बाजू मांडण्यात आली नाही. आम्ही श्री. डेबोर यांना अपीलाच्या समर्थनार्थ ऐकले आहे आणि आमच्या मते, उच्च न्यायालयाने कायद्याच्या कलम ५७ बद्दल घेतलेले मत योग्य नव्हते. एखादा कायदा ओप करण्यासाठी आहे का, असा प्रश्न पडतो. दर पूर्वनियोजित किंवा पूर्वलक्षी प्रभावाने सुनियोजित तत्वांनुसार ठरवावे लागतात. मूलभूत तत्त्व असे आहे की कायदांची भाषा स्पष्टपणे किंवा आवश्यक अर्थाद्वारे थर्मेट्रोस्पेक्टिव्ह झाल्याशिवाय कायदांचा नेहमीच संभाव्य अर्थ लावला पाहिजे. नवीन गुन्हे निर्माण करणारे दंडात्मक कायदे नेहमीच संभाव्य असतात, परंतु अपंगत्व निर्माण करणारे दंडात्मक कायदे, सामान्यतः भविष्यकालीन अर्थ लावले जात असले तरी, कधीकधी पूर्वलक्षी अर्थाने अर्थ लावतात जेव्हा ते भूतकाळातील घटनांना लागू करण्याचा स्पष्ट हेतू असतो. दंडात्मक कायदांचा असा अर्थ का लावला जातो याचे कारण मिडलँड रे कं वि. पाय^१ मध्ये एरी, सी. जे. यांनी खालील शब्दांत सांगितले :

“कायद्याचे योग्य प्रकारे प्रशासन करणे ज्यांचे कर्तव्य आहे, ते पूर्वलक्षी कारवाई करण्यापासून सावध राहतात, जोपर्यंत विधिमंडळाचा हेतू स्पष्ट, स्पष्ट आणि निःसंदिग्ध भाषेत व्यक्त होत नाही;

^१ १० सी.बी. (एन.एस) १७९, १९१.

१ (१८८९) ५८ एल.जे. (एन.एस) एम.सी. १५८.

कारण एखादी कृती करताना कायदेशीर असले, तरी ती एखाद्या नव्या कायद्याद्वारे बेकायदेशीर ठरवली जावी, या न्यायाच्या भावनेला धक्का बसतो.,

हे तत्त्व आता आपल्या राज्यघटनेने मान्य केले आहे आणि वैधानिक अधिकारावर घटनात्मक निर्बंध म्हणून प्रस्थापित केले आहे.

तथापि, असे कायदे आहेत जे कोणतीही नवीन शिक्षा निर्माण करत नाहीत. परंतु, मागील वर्तनवार आधारित काही कारवाई अधिकृत करतात. अशा कायद्यांना, पूर्वलक्षी क्रिया दर्शविणाऱ्या भाषेत व्यक्त केल्यास, ते तत्त्व लागू होत नाही. लॉर्ड कोलरिज यांनी रेक्स वि. बर्थव्हिस्टल^(१) यामध्ये युक्तिवादाच्या दरम्यान निरीक्षण केल्याप्रमाणे :

"अनेक कृत्ये पूर्वलक्षी आहेत, आणि असू शकतात. हिदायतुल्ला ह जे. यांनी व्यक्त केलेले शब्द पूर्वलक्षी मानले पाहिजेत, कारण ते अस्तित्वात असलेल्या दुष्टतेला उपचार देण्यासाठी गेले आहेत." खरे तर विवाहित महिला (परित्यक्ता प्रकरणात पोटगी) अधिनियम, १८८६ अन्वये उद्धवलेल्या त्या प्रकरणात हा कायदा स्पष्ट शब्दांशिवाय पूर्वलक्षी ठरविण्यात आला. असे म्हटले गेले होते की :

“कायदा संमत होण्यापूर्वी असा परित्याग झाला असो वा नसो, विवाहित स्त्रियांना परित्यागाचा उपाय परवडण्याकरिता अस्तित्वात असलेल्या दुष्ट प्रवृत्तीवर उपचार करणे हा त्यामागचा हेतू होता.

आणखी एक तत्त्व जे लागू होते ते म्हणजे अपायकारक कृत्यांपासून जनतेला संरक्षण देण्यासाठी तयार केलेला कायदा चरित्राचा पूर्वलक्षी अर्थ लावला जाऊ शकतो, जर लोंगुओजने असा अर्थ लावला असेल, जरी तो संभाव्य अर्थ तितकाच असू शकतो. राणी वि. विन^(२) किरकोळ

विक्रेत्यांकडून स्पिरिट विकणार् या व्यक्तींना गुन्ह्यात दोषी ठरविल्यास अपात्र ठरविण्याची तरतूद करणारा वेळ (२) हा कायदा अंमलात येण्यापूर्वी दोषी ठरलेल्या व्यक्तींना पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू करण्यात आला. कोकबर्न, सी. जे., यांनी पुढीलप्रमाणे निरीक्षण नोंदविले :-

" या कायद्याचा हेतू केवळ गुन्ह्याची शिक्षा वाढविणे हा च होता असे मानण्याचे काही कारण जर कोणाला दिसत असेल त्याशिवाय ही अपात्रता लादून, मला श्री. पोलंडच्या युक्तिवादाचे बळ जाणवले पाहिजे, जे कायद्यावर बांधकाम करताना प्राप्त झालेल्या नियमावर आधारलेले आहे- की जेव्हा ते दंडात्मक स्वरूपाचे असतात तेव्हा त्यांचा पूर्वलक्षी अर्थ लावला जाऊ नये, जर भाषेवर संभाव्य प्रभाव पडण्याची शक्यता असेल आणि ती पूर्वलक्षी असेलच असे नाही. परंतु येथे कायद्याचा उद्देश गुन्हेगारांना शिक्षा देणे हा नाही, तर ज्या सार्वजनिक घरांमध्ये संशयास्पद चारित्र्याच्या व्यक्तींकडून स्पिरिट ठेवले जातात त्यापासून जनतेचे रक्षण करणे हा आहे. कायदा

(२) [१८७५] १० क्यू.बी. १९५.

पाहिल्यास वापरलेले शब्द दिसतात की, भूतकाळात आणि भविष्यात दोषी ठरलेल्या व्यक्तींपासून जनतेचे रक्षण करण्याचा हेतू आयात करणे; हे शब्द प्रत्यक्षात 'प्रत्येक दोषी गुंडा'च्या बरोबरीचे आहेत.

अशाच एका प्रकरणात न्या. आर्चिबाल्ड, यांनी जबरदस्तपणे जेव्हा त्यांनी निरीक्षण केले तेव्हा व्यक्त केले-

मी पूर्णपणे सहमत आहे, जर तो केवळ दंडात्मक कायदा होता, तर आपण त्याला पूर्वलक्षी ऑपरेशन देऊ नये; पण हा सार्वजनिक आणि सामाजिक व्यवस्थेसंदर्भातील कायदा आहे आणि दंड ठोठावणे हा केवळ तारण आहे.

त्याचप्रमाणे न्यायालयाला आदेश देण्यास सक्षम करण्यासाठी "कर्जदार दिवाळखोरीचे कृत्य करतो" या शब्दांशी संबंधित एक्स पार्ट प्रॅक्ट^(१) मध्ये कॉटन, एल. जे. यांनी पूर्वलक्षी कारवाई हे शब्द दिले, असे निरीक्षण नोंदवले :-

" मला असे वाटते की, 'वचनबद्धता' या शब्दांवर भिस्त ठेवता येणार नाही. कारण, हा कायदा अंमलात आल्यानंतर केलेले गैरव्यवहार हेतूपूर्ण आहेत. .

याच प्रकरणमध्ये, एल. जे. यांची निरीक्षणे अशी होती :-

“ मला असे वाटते की या कायद्याचा जितका अभ्यास केला जाईल तितका तो अतिशय

(१) [१८८४] १२ क्यू.बी. ३३४.

विचित्र पद्धतीने तयार केलेला आढळेल. ते कलात्मकरीत्या रचले गेले आहे, असे मला म्हणायचे नाही. मला असे वाटते की दिवाळखोरी संहिता तयार केली जात आहे आणि जेव्हा सध्याच्या तणावाचा वापर केला जातो, तेव्हा त्याचा वापर केला जातो, काळाच्या अनुषंगाने नव्हे, तर सध्याच्या तर्कशास्त्राच्या तणावात."

फ्राय, एल.जे., यांनी खालीलप्रमाणे भर घातली:—

" मी बोवेन, एल. जे. यांच्याशी पूर्णपणे सहमत आहे, की विभागातील सध्याच्या तणावाचा अर्थ काय आहे; वेळेचा विचार न करता परिकल्पना व्यक्त करण्यासाठी याचा वापर केला जातो, असे मला वाटते.

बोर्के विरुद्ध नट^(२), लॉर्ड एशर, एम. आर. या पुस्तकात बोवेन आणि फ्राय, एल. एल. जे. यांच्या या निरीक्षणांविषयी बोलताना पुढीलप्रमाणे निरीक्षणे नोंदविली -

" ... या प्रकरणात असे दिसून येते की जेव्हा या कायद्यात सध्याच्या तणावाचा वापर केला जातो (दिवाळखोरीचे कलम ३२) अधिनियम, १८८३) विचारात घ्यावयाची वेळ म्हणजे ज्यावर न्यायालयाने कारवाई करायची आहे, ज्या वेळी काम करायचे आहे त्या गोष्टींची स्थिती अस्तित्वात आली नाही_.

वरील तत्त्वांचा अवलंब करून लॉर्ड एशर, एम. आर. यांनी कलम पूर्वलक्षी नसून संभाव्य असल्याचे मत नोंदवले, कारण त्या व्यक्तीला अपात्र ठरवण्यात आले की नाही याचा विचार करणे

(२) [१८९४] १ क्यू.बी. ७२५.

आवश्यक होते. ओएनडी हा कायदा संमत झाल्यानंतरच्या काळाशी संबंधित होता. मात्र, ते पूर्वलक्षी आहे, असे म्हटले तरी त्याचे कायदे केवळ जनतेच्या फायद्यासाठी आहेत आणि संहिता ही भविष्यलक्षी संविधिच्या कामकाजावर निर्बंध घालणारा नियम लागू होत नाही, कारण हा नियम दंडात्मक नाही, असेही ते म्हणाले.

ही तत्त्वे एकमताने व्यक्त होत नसली तरी नंतरच्या काळात इंग्लंड आणि भारतात स्वीकारली गेली आहेत. कनान विरुद्ध ए. के. जोगडीन, चक्रवर्ती, सी. जे. यांनी निरीक्षण केले, सोरकर, जे. (जसे ते तेव्हा म्हणतात) सहमत :-

"मी असे म्हणू शकतो की, संविधिचा मूलभूत नियम असूनही, जोपर्यंत त्यासंदर्भातील स्पष्ट तरतूद किंवा तरतुदींमध्ये आवश्यक हेतू नसतो तोपर्यंत त्यांना पूर्वलक्षी कारवाई देण्याइतका अर्थ लावला जाऊ नये, असे आणखी एक तत्त्व आहे ज्यावर न्यायालयाने कधीकधी कारवाई केली आहे. जेथे कायद्याचा उद्देश . कुणालाही शिक्षा देणे हा नसून अवांछित व्यक्तींपासून जनतेचे रक्षण करणे, त्यांच्या चारित्र्यावर गैरवर्तन किंवा गैरवर्तनाचा कलंक लादणे हा आहे, तेथे बांधकामाचा सामान्य नियम काटेकोरपणे लागू करण्याची गरज नाही, असे मत व्यक्त करण्यात आले आहे.

ताहेर सैफुद्दीन विरुद्ध तैय्यबभाई मूगाजी या प्रकरणात हीच तत्त्वे चोग्लो, सी. जे. ओंड भोगवती, जे. (जसे ते तेव्हा होते) यांनी लागू केली होती आणि सेंट मेरी व्हाईटचॅपलची राणी विरुद्ध रहिवासी ८ (३) यांचाही संदर्भ होता जिथे लॉर्ड डेनमन, सी. जे. यांनी आपल्या निर्णयात म्हटले होते :-

"... असे म्हटले गेले होते की कायद्याचे कामकाज अशा व्यक्तींपुरते मर्यादित होते जे विधवा बनल्यानंतर हा कायदा संमत झाला, आणि पूर्वलक्षी कायद्याच्या विरोधातील गृहीतकाने या अन्वयार्थ्यास पाठिंबा दिला; परंतु आपण आधी दाखवून दिले आहे की हा कायदा त्याच्या थेट अंमलबजावणीत आहे, आणि केवळ भविष्यातील करतो आणि त्याला पूर्वलक्षी कायदा म्हटले

जात नाही कारण त्याच्या कृतीसाठी आवश्यक असलेला एक भाग सदर कायदा हा अंमलात येण्यापूर्वीचा आहे.

मुंबई पोलीस अधिनियम १९५१ च्या कलम ५७ अंतर्गत नवे गुन्हे निर्माण होत नाहीत किंवा जे गुन्हा नव्हते ते दंडनीय ठरत नाही. विशिष्ट प्रकारच्या गुन्ह्यांमध्ये दोषी ठरविण्यात आलेल्या अवांछित व्यक्तींच्या कारवायांपासून जनतेचे रक्षण करण्यासाठी हे डिझाइन करण्यात आले आहे. हे कलम केवळ अधिकाऱ्यांना त्यांच्या शिक्षेची नोंद घेण्यास आणि त्यांना त्यांच्या क्रियाकलापांच्या कक्षेबाहेर ठेवण्यास सक्षम करते, जेणेकरून जनता समर्थक असू शकेल. अशा प्रकारच्या कारवायांची पुनरावृत्ती होऊ नये. फिलीमोर, जे., रेक्स वि. ऑस्टिन^(१) मध्ये निरीक्षण केल्याप्रमाणे -

"कोणत्याही माणसाला त्याच्या भूतकाळातील गुन्ह्यांबद्दल आणि त्याच्या परिणामांबद्दल इतका निहित अधिकार नसतो की त्याला असा आग्रह धरायचा अधिकार असेल की कोणत्याही

(१) [१९१३] १ के.बी. ५५१, ५५६

कायद्यात त्याच्या पूर्वीच्या इतिहासाशी काहीही संबंध ठेवला जाणार नाही."

ज्या गुन्हेगाराला शिक्षा झाली आहे, त्याला त्याच्या पूर्ववृत्ताची दखल घेणाऱ्या काही कायद्याद्वारे त्याच्या कृत्यात आणि वर्तनात प्रतिबंधित केले जाऊ शकते; परंतु जोपर्यंत त्याच्यावर केलेली कारवाई हा कायदा लागू झाल्यानंतर आहे, तोपर्यंत हा कायदा पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू

करता येणार नाही. त्यामुळे हा कायदा पूर्वलक्षी प्रभावाने नव्हे, तर पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू करण्यात आला.

हा कायदा संमत होण्यापूर्वी कलमाच्या भाषेत मागील कृतींवर आधारित कारवाई झाली आहे का, याचाच विचार करणे बाकी आहे. "आहे " हे क्रियापद सध्याच्या परिपूर्ण अवस्थेत आहे आणि मॉय मेऑन एकतर " असेल " किंवा . " असेल तथापि, एकूणच कायद्याच्या योजनेकडे आणि विशेषतः त्यातील इतर भागांकडे पाहिल्यास असे दिसून येते की पूर्वीचा अर्थ अभिप्रेत आहे. क्रियापद “झाले आहे” भूतकाळातील क्रियांचे वर्णन करते आणि, फ्राय, एल.जे. यांची एक्स पार्ट प्रॅट^(२) मधील भाषा उधार घेण्यासाठी वेळेचा विचार न करता गृहितक व्यक्त करण्यासाठी वापरले जाते.”

पुरेश्या वेळेत होणारी दोषसिद्धि लक्षात घेऊन, मुंबई पोलीस कायद्याच्या कलम ५७ मधील अटीची पूर्तता करण्यासाठी हद्दपारीचा आदेश प्रमाणिकपणे केला पाहिजे. कोणताही निर्विवाद

(२) [१८८४] १२ क्यू.बी. ३३४.

नियम ठरवता येत नसल्याने प्रत्येक प्रकरण आपापल्या वस्तुस्थितीवर अवलंबून असले पाहिजे.

परिणामी, आम्ही दोषसिद्धि रद्दबातल करत आहोत केली आणि उच्च न्यायालयासमोर उद्युक्त केलेले इतर मुद्दे निकालात काढण्यासाठी आणि आम्ही येथे नोंदविलेल्या निरीक्षणानुसार सदर खटला उच्च न्यायालयाकडे परत पाठवित आहोत

अपील मंजूर .

X-X-X-X-X-X-X-X

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्याय निर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X-X-X-X-X